

PROJECT Sleutelteksten uit de Film- en Mediakunde

Het Filmarchief van de Universiteit van Groningen

De Universiteit van Groningen prijst zich gelukkig met de in 2004 aan haar geschonken Historische Filmcollectie, afkomstig van de stichting Vrienden van het Nijmeegs Filmarchief. Hierin bevinden zich, behalve meer dan 2000 16- en 35-mm films en een kostbare collectie projectoren en camera's, ook een interessant tijdschrift- en posterarchief, waaronder het archief van het wetenschappelijke tijdschrift voor Film en Opvoeringskunsten *Versus*, het eerste tijdschrift voor de wetenschappelijke bestudering van film in Nederland. Op basis van dit archief worden in dit project een reeks boeken gemaakt die tot doel hebben het onderzoek naar de geschiedenis en de ontwikkeling van de filmkunde in Nederland te stimuleren door ontsluiting van dit deel van het archief. Tevens dienen deze boeken een onderwijsdoel door de sleutelteksten uit het vakgebied van de film-, televisie- en mediastudie te bundelen en aan te bieden in de Nederlandse vertaling.

Voor een volledige beschrijving van het project, zie hier: ***PROJECT Sleutelteksten uit de Film- en Mediakunde***

Volledige beschrijving van het project

PROJECT Sleutelteksten uit de Film- en Mediakunde

O.l.v. Prof. Dr. A.M.A. van den Oever

Achtergrond

De “geboorte” van de film en de veronderstelde impact van het bewegende eeu op het ontstaan van het moderne bewustzijn en de moderne cultuur vanaf het begin van de 20ste eeuw vormen hoofdpunten in de huidige film- en mediastudie. De opkomst van de psychologie en andere wetenschappelijke disciplines worden inmiddels binnen deze context opnieuw bestudeerd. Binnen de zogeheten Media-Archeologie wordt wel gesproken van het “opgraven” van ooit nieuwe technologie om de inwerking ervan op het individu en de cultuur bloot te leggen. Centraal in de projecten rond het Filmarchief staat de fundamentele vraag naar de inwerking van film (en nieuwe optische technieken) op kijkers, het denken en de cultuur. Tot het onderzoek behoort de studie van de inwerking van (de komst van) de film op de theorievorming. In het onderzoek naar de geschiedenis van de filmtheorie in Nederland kan die worden blootgelegd door ontsluiting van het archief van het wetenschappelijke tijdschrift voor Film en Opvoeringskunsten *Versus*, het eerste tijdschrift voor de wetenschappelijke bestudering van film in Nederland.

De geschiedenis van de Filmkunde in Nederland

Het academische filmtijdschrift *Versus* heeft de eerste ontwikkelingen van de filmkunde als academische discipline in Nederland en Vlaanderen vanaf de late jaren zeventig tot in de jaren negentig begeleid en mee bepaald. Het tijdschrift werd gemaakt door de eerste vakgroep Filmkunde in Nederland. Het tijdschrift introduceerde deze nieuwe discipline in Nederland, onder meer door academische studies uit Frankrijk (het toenmalige centrum voor de academische studie van film), Engeland en Rusland voor (jonge) academici te vertalen en kritisch in te leiden. *Versus* werd

uitgegeven door de toenmalige Socialistische Uitgeverij Nijmegen SUN, de academische uitgeverij die vele voor de Geesteswetenschappen belangrijke studies toegankelijk maakte in de cruciale jaren van verandering van het universitaire curriculum. *Versus* was internationaal ingebed in een hecht netwerk van tijdschriften (*Iris*, *Screen*) en universiteiten (*École des Hautes Etudes*, met Christian Metz; Paris III, Sorbonne Nouvelle, met Roger Odin; *Screen* en Birkbeck met Laura Mulvey). Dit netwerk kreeg concreet gestalte in docentuitwisselingen, lezingen, *Entretiens*, artikelen en symposia; een groot deel van dit materiaal is vertaald, ingeleid en gepubliceerd in *Versus*. Tussen de Groningse universiteit en de hier genoemde universiteiten, vakgroepen, besturen en personen bestaan tot op de dag van vandaag hechte banden. Hieruit zijn ook de schenking van de Historische Filmcollectie aan de Universiteit van Groningen en dit specifieke initiatief voor onderzoek en het maken van een boekenreeks voortgekomen.

De beschouwing van *Versus* in de geplande boekenreeks helpt antwoord te geven op vraag naar de inwerking van film (en nieuwe optische technieken) op het denken en de cultuur: de beschouwing van de impact op het academische denken en de universitaire studie staat in dit project centraal. Deze beschouwingen krijgen gestalte in de academische inleidingen door de betrokken specialisten. Deze omkaderen een presentatie van vertaalde sleutelteksten (uit het Filmarchief en *Versus*) en deze dienen vooral een didactisch doel: de studie van het vakgebied voor Bachelor- en Masterstudenten te ondersteunen.

Onderwijsuitgaven op basis van het Filmarchief van de Universiteit van Groningen

De hoofdredactie zal uit de collectie een drietal kleinere boekdeeltjes voor het onderwijs samenstellen. Het hart ervan wordt gevormd door de heruitgave van de binnen de context van *Versus* en SUN vertaalde sleutelteksten op het gebied van Film- en Mediastudies. Deze sleutelteksten, die het vakgebied hebben geconstitueerd, worden, indien nodig, opnieuw vertaald, aangevuld en deskundig ingeleid met het oog op gebruik in het hoger beroepsonderwijs en het academisch onderwijs. Lacunes in de collectie worden aangevuld uit andere (tijdschrift)archieven en collecties, onder meer van uitgeverij SUN, dat ook *Sunschrift* uitgaf en altijd goede banden heeft onderhouden met *Andere Sinema*, *Skrien*, *Te Elfder Ure*, *De Revisor* en *Raster*. De oorspronkelijke vertalingen werden veelal gemaakt door de filmkundigen Eric de Kuyper en Emile Poppe in nauwe samenwerking met hun staf (onder wie Frank Kessler) en studenten en SUN-uitgever Henk Hoeks.

Deel 1 in de boekenreeks presenteert de sleutelteksten uit de periode van de vroege film en de historische avant-gardebewegingen, met vertalingen van teksten van onder meer Georges Méliès, Maxim Gorki, Wiktor Sjklowskij, Filippo Marinetti, Sergej Eisenstein, Dziga Vertov, Vladimir Majakovski, Joeri Tynianov, Louis Delluc, Jean Epstein en Paul Valéry.

Deel 2 in de boekenreeks presenteert de sleutelteksten uit de periode van klassieke filmtheorie, met vertalingen van teksten van onder meer Hugo Münsterberg, Béla Bálazs, Rudolph Arnheim, André Bazin, Christian Metz, Laura Mulvey en anderen.

Deel 3 in de boekenreeks presenteert de sleutelteksten uit de media- en televisietheorie, met vertalingen van teksten van onder meer Marshall McLuhan, John Fiske, John Ellis, Raymond Williams, Neil Postman, Ien Ang en anderen.

Steun voor het project

Dit project wordt mede mogelijk gemaakt door de steun van de oud-hoofdredacteuren en de oud-uitgever van *Versus*, resp. Eric de Kuyper en Emile Poppe; oud-uitgever van SUN, Henk Hoeks.

Verdere steun komt van de vakgroepen Film en Media aan de zusterfaculteiten in Nederland en Vlaanderen die dit initiatief mede ondersteunen. De Universiteit van Utrecht en de Universiteit van Amsterdam zijn in de redactie vertegenwoordigd. De universiteit van Groningen (initiatiefnemer en penvoerder) speelt een centrale rol in de planning van het project en de boekenreeks.

Dit initiatief geniet ook de steun van het bestuur van de Stichting Versus.

Het project wordt financieel mogelijk gemaakt door een WETEX-subsidie van het Groninger Universiteitsfonds GUF.

Het dagelijks beheer van dit project is in handen van het Filmarchief van de Universiteit van Groningen; beheerder Johan Stadtman. Zie <http://filmarchief.ub.rug.nl/root/?pLanguage=nl>

Uitvoering van het project

De praktische uitvoering van het boekproject is in handen van een team van vertalers en correctoren onder supervisie van Annie van den Oever en Gert-Jan Harkema, met bijdragen van Erik Buikema, Anne Kraaijenvanger, Camille Thebault, Steven Willemsen, Eva de Jong, Klaas Lommerse, Daphne Velenturf en anderen.

Hoofdredactie boekenreeks

Dr. Eric de Kuiper, oud-hoofdredacteur *Versus*
Drs. Henk Hoeks (oud-uitgever SUN)
Prof. dr. Frank Kessler, Universiteit van Utrecht
Dr. Emile Poppe, oud-hoofdredacteur *Versus*
Dr. Wanda Strauven, Universiteit van Amsterdam
Prof. Dr. Annie van den Oever, Rijksuniversiteit Groningen

Assistent-redacteur

Gert-Jan Harkema, Ma

Bestuur Stichting Versus

Dr. Eric de Kuiper, Rijksuniversiteit Groningen
Drs. Henk Hoeks (SUN)
Prof. dr. Frank Kessler, Universiteit van Utrecht
Dr Emile Poppe, Rijksuniversiteit Groningen
Prof. Dr. Annie van den Oever, Rijksuniversiteit Groningen

Initiator en Penvoerder van het project

Prof. Dr. A.M.A. van den Oever, vakgroep Kunsten Cultuur en Media KCM / Film
Hoofd Filmarchief; Coördinator Master Film binnen KCM; Coördinator Minor Filmwetenschap
Contactgegevens: <http://www.rug.nl/staff/a.m.a.van.den.oever/>